

تحلیل واکنش بازار به خروج آمریکا از برجام

سردبیر

پیردازد. با وجود اینکه بازگشت تحریم‌ها می‌تواند بیش از چیزی که تحلیل‌گران انتظار دارند حجم نفت خام توزیعی ایران در بازار را کاهش دهد اما خروج رئیس‌جمهور آمریکا از توافقی که او آنرا بدترین توافق تاریخ می‌داند می‌تواند تأثیر محدودی بر مهم‌ترین منبع درآمد خارجی کشورمان داشته باشد. پس کار او ارزش کمی دارد.

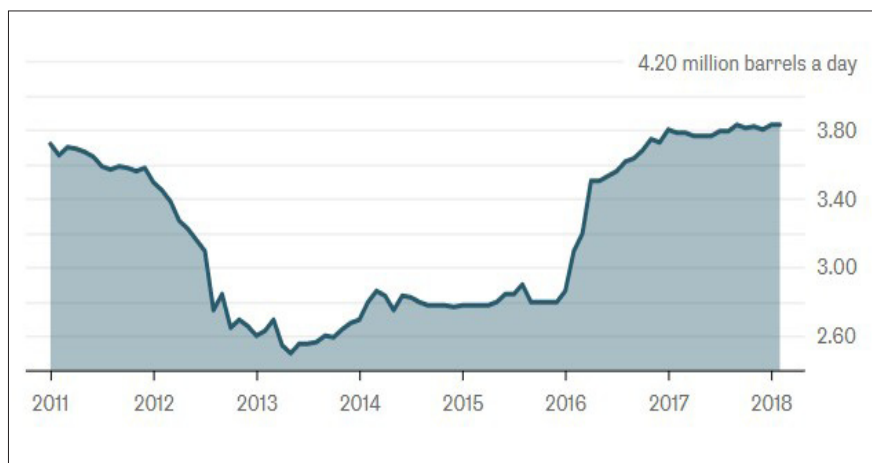
در روز نفت خام از ایران خریداری کرده و با خشم ترامپ علیه توافق هسته‌ای در آن سوی آتلانتیک اشتراک نظر ندارد. در اروپا توافق هسته‌ای این اطمینان را ایجاد کرده که ایران به قدرت هسته‌ای تبدیل نمی‌شود و این توافق هرگز قرار نبوده به سیاست‌های دیگر ایران نظیر سیاست توسعه‌ی موشک بالستیک و فعالیت‌هایش در خاورمیانه

با خروج یک‌جانبه‌ی آمریکا از توافق هسته‌ای با وجود اینکه تحلیل‌گران معتقدند به دلیل عدم توقف خرید نفت ایران از سوی اروپایی‌ها، تحریم‌های جدید به اندازه‌ی قبل بد نیست، اما شرکت‌های اروپایی نمی‌خواهند در توییت‌ر ترامپ مورد خطاب قرار گیرند.

رویال بانک کانادا، سیتی‌گروپ، سوشیت جنرال، میتسویشی و تحلیل‌گران در همه‌ی این بانک‌ها، به این احتمال که با روی کار آمدن پومپئو و جان بولتون تحریم‌های مجدد علیه ایران تقویت شده فکر می‌کنند. با توجه به شخصیت‌های درگیر در این ماجرا، چشم‌انداز هیجان‌انگیزی وجود ندارد. اما بیشتر بانک‌ها در سناریوهای انرژی خود بازگشت تحریم‌ها را محتمل‌ترین سناریو می‌دانند. با این حال به‌طور چشم‌گیری از تأثیر این تحریم‌ها بر توزیع نفت در بازار دچار سردرگمی شده‌اند.

بر اساس گزارش بلومبرگ، سوشیت جنرال با خطر ۵۰۰ هزار بشکه در روز مواجه می‌شود و بقیه با کمتر از ۳۵۰ هزار بشکه در روز. تحریم‌های قبلی، تولید نفت ایران را تا ۲/۱ میلیون بشکه در روز کاهش داده بود و حالا این سؤال طرح است که چرا تحلیل‌گران بیش از چیزی که باید بدین نیستند؟

بر اساس این گزارش تحلیل‌گران معتقدند بدین دلیل که قرار نیست اروپایی‌ها بار دیگر خرید نفت از ایران را ممنوع کنند تحریم‌های جدید به اندازه‌ی قبل بد نیست. اروپا در سال گذشته تقریباً ۵۰۰ هزار بشکه

شکل ۱ | تأثیر تحریم‌های آمریکا و اروپا بر تولید نفت ایران تا ۲/۱ میلیون بشکه در روز از سال ۲۰۱۲ تا امروز

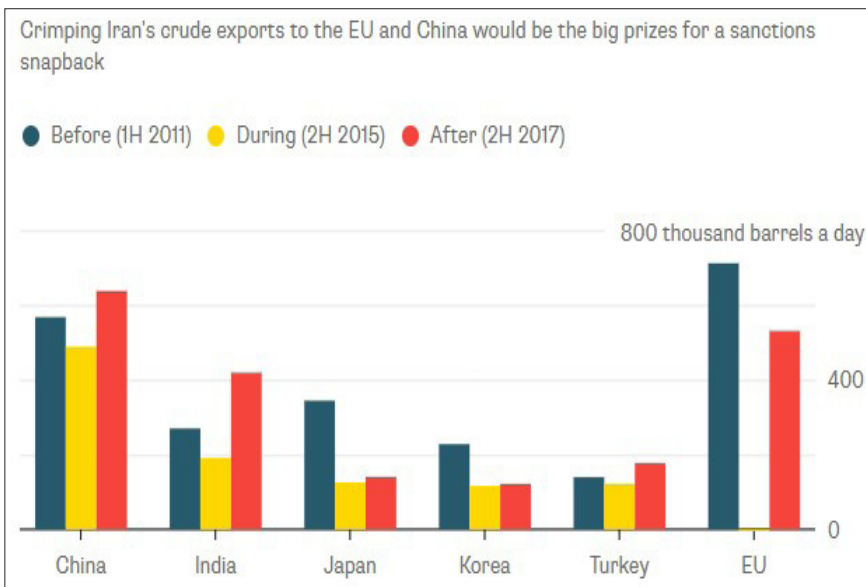
شکل ۲ | خریدهای عمده‌ی کشورهای اروپایی از ایران

نمی‌یافت در هر شش ماه تحت تحریم‌ها قرار می‌گرفتند. این تحریم‌ها خرید نفت آسیایی‌ها را کاهش داد. این بار در غیاب همکاری اتحادیه‌ی اروپا این تحریم‌ها شامل حال اروپایی‌ها نیز خواهد شد.

بلومبرگ با تأکید بر اینکه اروپا باید تعلیق تحریم‌ها علیه ایران را حفظ کند نوشت: هیچ‌کس نمی‌داند چه چیزی این مرد را در کاخ سفید راضی خواهد کرد. با این اوصاف

بلومبرگ در این گزارش به تجارب دوران او با اشاره کرده و نوشت: این سوابق نشان داد چطور باید عمل کرد. در سال ۲۰۱۲ او تحریم‌هایی را علیه آن دسته از بانک‌های خارجی که تأمین مالی مبادلات مالی با بانک مرکزی ایران و دیگر مؤسسات مالی این کشور را تسهیل می‌کردند وضع کرد. بر اساس این تحریم‌ها اگر خرید نفت این شرکت‌ها از ایران به طرز چشم‌گیری کاهش

به گزارش بلومبرگ این اقدام یک‌جانبه‌ی رئیس‌جمهور غیرقابل‌پیش‌بینی آمریکاست که در ۲۸۰ کارا کتر توئیت از سوی او مطرح شده است. فرآیند سیاسی واقعی می‌تواند آشوب‌گر باشد. طبق معمول افراد مختلف از دولت حرف‌های متفاوتی می‌زنند و درجات متفاوتی از دشمنی را دارند. کسانی که در تجارت نفت ایران درگیرند از اینکه کجا ایستاده‌اند خبر نخواهند داشت.

شکل ۳ | خرید نفت شش کشور آسیایی و اتحادیه‌ی اروپا در ایران در سه دوره‌ی قبل از تحریم‌ها، طی تحریم و بعد از برداشته شدن تحریم‌ها در برجام

بر اساس این گزارش بانک‌ها و بیمه‌هایی که به هر نوعی با آمریکا در ارتباطند باید بیشترین احتیاط را داشته باشند. هیچ‌کس نمی‌خواهد مورد خطاب توییت‌های رئیس‌جمهور قرار گیرد. تصور کنید اگر بانک‌ها اعتباردهی به خریدهای نفت از ایران را ادامه دهند یا بیمه‌ها به ضمانت نفت کش‌ها و کشتی‌های ایران ادامه دهند چه اتفاقی در توئیت ترامپ خواهد افتاد. بلومبرگ توییتی فرضی از دونالد ترامپ طراحی کرده و نوشته: ترامپ در توئیت خود خواهد نوشت: شرمند باد! بانک X فروش نفت ایران {...} را تأمین مالی کرده است! ما این بانک که حامی رژیم {...} است را با لگد از بازار آمریکا بیرون خواهیم انداخت! باید بین کار کردن با کشوری بزرگ یا رژیم ایران یکی را انتخاب کنید. شما انتخاب خود را کردید! نمی‌توانید هر دو را داشته باشید! همین الان باید اقدام کرد!

این رسانه در ادامه نوشت: هیچ‌کس نمی‌خواهد هدف این توییت باشد. اما حتی شرکت‌های مالی که جریان‌های مالی فروش نفت ایران به اروپا و آسیا را تسهیل می‌کنند هم باید در نادیده گرفتن این تهدیدات شجاع باشند.

اینکه او برنامه‌ی کاهش صادرات ایران را در سر داشته باشند چندان احمقانه نیست.

درباره‌ی اثر لغو برجام بر عرضه‌ی نفت اجماعی وجود ندارد. عرضه‌ی بیش از یک میلیون بشکه در روز در هجده ماه آینده از بین خواهد رفت. بدتر اینکه کاخ سفید ممکن است واقعاً برنامه‌ای نداشته باشد.

اکنون میست با اشاره به ضرب‌الاجل برجامی ترامپ و تلاش اروپا برای حفظ برجام نوشت: به گفته‌ی ناظران بین‌المللی و خود تیم ترامپ، ایران مفاد برجام را نقض نمی‌کند. دشوار است چیزی اصلاح شود که کارآمد است. کنگره منتظر سه کشور اروپایی امضاکننده‌ی برجام است. به نظر می‌رسد یافتن اصلاح مدنظر ترامپ، ظرف چند هفته یا ماه آینده نامحتمل است.

ریچارد نفیو کارشناس مسائل تحریم که در زمان دولت باراک اوباما آخرین تحریم‌های نفتی ایران را طراحی کرده طی گفتگویی با اکنون میست گفته احتمالاً ترامپ تعلیق تحریم‌های ایران را تمدید نخواهد کرد. این امر احتمالاً بلافاصله برجام را خواهد کُشت.

با لغو برجام علاوه بر بازگشت تحریم‌های رفع شده، ترامپ ممکن است تحریم‌های جدیدی علیه کشورمان اعمال کند. حتی اگر او این کار را نکند آمریکا به دنبال این خواهد بود که واردات نفت ایران در سایر کشورها را به طرز چشم‌گیری کاهش دهد. آخرین باری که تحریم‌های نفتی علیه ایران اعمال شد واردکنندگان اروپایی، همه‌ی واردات نفتشان از ایران را قطع کردند. اوباما از سایر واردکنندگان خواست که واردات نفت از ایران را ۲۰ درصد کاهش دهند.

به گفته‌ی اکنون میست ترامپ هم کمتر از این نخواهد خواست.

پس از بازگشت تحریم‌ها، کاخ سفید به خریداران نفت کشورمان مهلتی (حداقل ۱۸۰ روز) خواهد داد تا خرید نفت از ایران را کاهش دهند. کاهش ملموس ممکن است در نوامبر ۲۰۱۹ آغاز شود. نفیو می‌گوید پس از آن ممکن است صادرات ایران ۵۰۰-۴۰۰ هزار بشکه در روز کاهش یابد که این رقم می‌تواند تا یک میلیون بشکه نیز افزایش یابد. با این حال محدودیت‌ها فراوان است.

چین که اکنون در آستانه‌ی جنگ تجاری با آمریکا است احتمالاً همکاری نخواهد کرد. هند هم شاید همکاری نکند. این دو کشور روزانه بیش از یک میلیون بشکه از ایران نفت وارد می‌کنند. اگر قرار باشد کره‌ی جنوبی و ژاپن هم واردات نفتشان از ایران را ۲۰ درصد کاهش دهند، ۱۰۰ هزار بشکه در روز از سوی آنها کاسته خواهد شد. موضع اروپا مهم خواهد بود. نفیو می‌گوید اگر اروپا واردات نفت از ایران را ۵۰ درصد کاهش دهد صادرات نفت کشورمان ۳۳۰ هزار بشکه در روز کاهش خواهد یافت.

برخی معتقد نیستند که کسی با آمریکا همکاری کند. رایین میلز مدیر اجرایی شرکت مشاوره‌ی قمر انرژی می‌گوید تحریم‌های اساسی (متعلق به مقدار عرضه‌ی نفت) که در آخرین بار اعمال شد تحریم‌هایی بودند که اتحادیه‌ی اروپا بر انتقال و بیمه اعمال کرده بود. اکنون به نظر می‌رسد که اروپا مایل نیست دوباره همان مسیر قبلی را طی کند.

دیوید رامین جلیلونند در مقاله‌ای که برای انستیتوی مطالعات انرژی آکسفورد نوشته

معتقد است: تا وقتی که تهران به برجام پای‌بند بماند به نظر نمی‌رسد اتحادیه‌ی اروپا تحریم‌های مالی و انرژی‌اش را علیه ایران بازگرداند.

از دیدگاه او بعید است که خروج آمریکا باعث کاهش سریع صادرات نفت ایران شود. البته این بدان معنا نیست که اقدام ترامپ بی‌اثر خواهد بود. ابهامی که او درباره‌ی ایران ایجاد کرده، از قبل بر طرح‌های سرمایه‌گذاری در ایران اثر گذاشته است. با وجود هیاهوی گشایش پساتحریمی ایران، تهدید بازگشت سریع تحریم‌ها، قراردادهای ایران با شرکت‌های غربی را به فقط یک توافق (با شرکت توتال فرانسه) محدود کرده است.

ترامپ در اعمال تحریم‌ها علیه ایران محدودیت‌هایی دارد. به نظر می‌رسد دولت ترامپ برای اجرای سیاست تحریمی‌اش آماده نیست. تعداد کمی از کارشناسانی که در دوره‌ی اوباما رژیم تحریم‌ها را ایجاد کردند سر جای خود باقی مانده‌اند. تلاش‌های سابق، بر برنامه‌ریزی و دستگاه راستی‌آزمایی متکی بود. نفیو می‌گوید آخرین باری که تحریم‌ها علیه نفت ایران اعمال شد حتی شمردن بشکه‌ها کار طاقت‌فرسایی بود.

به گفته‌ی اکنون میست بدترین سناریو برای ترامپ اینست که تلاش او برای تحریم صادرات نفت ایران، قیمت نفت را افزایش دهد اما نفت ایران در بازار به فروش برسد. در آن حالت تهران شاید به دلیل افزایش درآمدش از ترامپ تشکر کند.

نفیو درباره‌ی طرح کاخ سفید درباره‌ی ایران گفت: این آقایان فکر نمی‌کنند. آنها در جهان اجرای تحریم‌ها بی‌تجربه هستند. ■